

TELEGRAFUL ROMAN.

Telegrafulu iese de doua ori pe saptamana: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu banii gata, prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiul prenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumtate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Nr. 35. ANULU XII.

Sabiu, in 3 Maiu 1864.

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumtate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. s. pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. fa

Proportionea poporatiunii, possessiunii si a dărei între natiunile ardeleni.

(Continuare si capetu din nr. 33 si 34)

Atata insa este lucru cunoscutu, cumca in comitate, districte si scaunele secuiesci, nu vei gasi, de ai cautat cu lumina diu'a pe la amedi 342,666²/₃ romani proletari, care numeru face 1/3 dintru 1,028,000 romani, locuitori intr'aceste parti ale tierii. — Subt acesti proletari intielege pre fostii curialisti, conventionali, si pre cei cari locuiescu in „siculica hereditas“, insa aci este de insemnatu, cumca intre fostii curialisti si cei din hereditatea siculica o precumpanitoare parte au dreptu in sensulu innaltei patente urbariale dela 21 Iuniu 1854 de a rescumpera din propriele mediuloce pamentulu ce folosescu, si care pamentu, nepotendu-se pe lege luá dela densii, lu possuadu si astadi, si subpórta darea lui, ba o mare parte a loru s'au si rescumperatu dejá. —

Asemenea este lucru cunoscutu, ca in fundulu regiu nu esiste 1/3 din 186,692 locuitori romani, cari aru face 62,230²/₃ de proletari, deóce este fapta recunoscuta, cumca in fundulu regiu, séu in scaunime, afara de unele comune impoporate de Sasi séu preste totu, séu in numeru multu precumpanitoriu, in cari petrecu unii pastori la vitele satului, si locuiescu in casele satului, precumu si putine familii romane, de pe la cetatile sasesci, cunoscute sub nume de „maieri“, fara de a ave casele propri: si cele mai serace familii romane inca possuadu celu putinu o casa cu o gradina; — deci dar este lucru invederatu, cumca: corespundintele H. H. au intinsu condeiulu pre afundu in calamariu, candu dice: a megyékben és székelyszékékben laknak 585,000 magyar, 1,028,000 oláh és 47,000 szász, — — — — de miután az oláhok közzül csak 2/3 része szabadult fel, ugy ezen 1/3 résznek 9/10 a magyaroknak, 1/10 a szászoknak kell felszámítatni“ cá si candu, vedi Dóme! Magiari si Sasi n'aru fi potutu fi curialisti si conventionali. — H. H. se vede a ignorá apucaturile unoru magnati, ce au intreprinsu in anii cei mai de aprópe inante de 1848, pentru a straplantá familii secuiesci in satele romanesci din comitate; densii adeca aduceau familii secuie serace, le dislocau mai antáiu prin casele de conventionali si curialisti, precumu erau: de vintieri, jitari (pazitori de câmpu), ciurbirái, birái dominali, pastori dominali de vite etc., ear preste vre-o cativa ani, candu acumu aceste familii si procurasera vite dejugu in pusetur'a loru cea scutita, apoi sub diferite preteste, scoteau familii romane, seracite ori veduvite, ori altfelu odióse, din sessiunile coloniale si elocau in ele pre cele secuiesci; — tempulu inse fu pre scurtu, 1848 au curmatu tóta intreprinderea, ale cárei urmári le vedemu si astadi, ca adeca mai toti conventionali prin satele romane foste coloniale, suntu Magiari, pelanga acést'a ca au facutu o mare multime de Romani proletari, cá astfelu darea, care pica de densii, si pamentulu, care corespunde la acea dare, sa-lu póta impartí pe Magiari si Sasi (vedi calcularea dupa darea de pamentu). Mai subtrage inca din darea de pamentu 240,000 f. si o ascrie dimpreuna cu pamentulu corespunditoriu numai Magiariloru. (Vedi totu acolo!)

Nu ne suntu cunoscute secretele politice a le instructiunii pentru provisorii a organizare a comitatelor, districteloru si a scaunelor secuiesci. —

Dupa § 3 alu acestei instructiuni, au dreptu de reprezentare (in calitate de proprietari de pamentu) de alegatori si alesi, numai proprietarii cei dinante de 1848, ear cei cari s'au facutu proprietari dela 1848 incóce, prin desjobagire ori prin cumperare, deca suntu totodata romani, suntu relegati in class'a locuitoriloru de comune, si numai cá atari sub numele comunei potu ave dreptu de alegatori si alesi, — celu putinu noi asiá amu vediut-o practicandu-se.

Aru fi cugetatu omulu, cumca stându lucrulu astfelu, se va luá o suma de dare atátu de mare, cátu proprietarii romani, prin acea suma sa remana eschisi din class'a proprietariloru (birtokosok-Grundbesitzer); § 10 insa alu ordinii de alegere pune sum'a dărei de pamentu si case numai dela 25 f. v. a. insusu. —

Aru crede omulu, cumca corespundintele H. H. sa nu aiba in calcularea sea nemicu a face cu acestu calculu politicu, insa dincontra eaca ce dice: „de miután Erdélyben a 25 frt. (sic!) adó fizetők a partiumom kivül 237,336 frt. fölt és ház adót fizetnek, ugy a partiummal együtt csak is földadót a legkisebb számításban 240,000 frt adót számíthatunk“ etc., eaca mai la vale dice „a magyarok adoja a megyékben és székely székékben, hozzáadva a 240,000 frtos teszen összesen 773,475 frtot.“

Acésta calculare in sine nu aru fi nedrépta atunci, candu coresp. H. H. au calculatu dupa numerulu locuitoriloru, aru fi scosu dimpreuna cu summ'a dărei de 240,000 f. si numerulu sufletelor care-lu dau familiile celoru cu dare de casa si pamentu de 25 f.; nefacendu insa acést'a, este invederatu, cumca au maritu volnicesce darea de pamentu pe partea Magiariloru cu 240,000 f. v. a. si prin urmare si proprietatea de pamentu magiara, cu catatimea de jugere respunditoare la acésta suma de dare. —

Acésta purcedere a corespundintelui H. H. mai ca ne da dreptu a presupune, cumca articulu domnialu póte sa aiba suflári si tendintie de o importantia, despre care in de fatia nice ca ne vine a visá, si tocmai pentru acést'a din parte-ne mai multu ne convingemu despre necesitatea aducerei acestui articlu la cunoscinti'a publicului romanu, prin urmare rogámu cu tóta stim'a pre onorata redactiune a Tel. Rom., sa binevoiesca a-i face locu, dimpreuna cu observările nostre in foile pretiutului seu diuariu.

Incátu se atinge de calcularea ingenieurului Mersich, este lucru pipaitu, cumca si acea calculare, deócece ajunge totu la acele rezultate, patimesce de tóte acele scaderi, ce le-amu descoperitu in calcularea corespundintelui H. H.

A. R e s u l t a t e.

Din calcularea corespundintelui H. H. cu referintia la observările nostre.

Din rezultatele calculare sub B. se vede si mai apriatu, cumca din intregulu pamentu productivu alu Ardélului si partiloru de 9,985,967 jugere, nu s'au subtrasu alt'a decátu: 1. pamentulu productivu din fondulu regiu, 2. partea care au binevoitu a o dá a) Romániloru desjobagiti, b) possessora-tului romanu, 3. Romániloru din scaunime, ear cealalta parte, au dat-o tóta natiunii magiare si celei secuie; deci ne luámu voia de a subtrage din acésta parte urmatórele proprietáti de pamentu productivu, adeca: 1. pentru dominiile fiscale, 2. pentru cele dóue regimente romane foste de granitia, si pentru partea romana din fostulu regimentu de hussari, 3. pentru dominiile episcopiei catolice, ale capitulului, fundatiuniloru pie si scolare, si pentru portio canonica a toturor parochieloru catolice, 4. pentru superintendentulu ev. ref. si unitariu, pentru institutela pie si scolare ale acestoru dóue confessiuni, precumu si pentru portio canonica a parochieloru ev. ref. si unitare, si cele luterane din comitate, 5. pentru dominiile archiepiscopesci si seminariale, precumu si portio canonica a parochieloru gr. unite, 6. pentru mosiile bisericiei gr. or. din cetatea, si a santului Nicolaié din Schiaii Brasiovlui, 7. pentru proprietatea natiunii armenie, 8. pentru Románii de prin cetáti, orasie si locuri taxale, 9. pentru evreii si strainii, cari possuadu unele mosii nobilitare.

Pentru tóte acestea sa subtragemu din asiá dis'a possessiune magiario-secuia de — — — 5,446,317 jugere nu mai multu, de cátu numai — — — 1,350,000 jugere, si va remanea Magiariloru si Secuiloru 4,096,317 jugere.

Natiunile

magiara	secuia	romana	sasésca
2,048,158 jugere	2,048,158 jug.	3,543,953 jug.	995,695 jug.
era dupa darea de pamentu			1,239,472.

B. Resultate

Din calcularea corespundintei H. H. Pamentu productivu 9,985,967 jugere in Ardealu si patrii, aratoriu, fenatie, vinatie si arundinetu } 4,688,553. Pasciune } 1,164,407. Padure } 4,133,005. jugere.

I. Natiunile

1. magiario-secuia	2. romana	3. sasésca
1 pe partea possessoratului } 2,094,402	1 partea desjobagitoru } 1,211,680	1 partea din fundulu regiu } 372,933
2 a Magiariloru desjobagiti } 269,263	2 din fundulu regiu } 372,933	2 a celoru desjobagiti } 134,631
Summ'a 2,393,665 jug.	3 a possoratalui românu } 232,711	Summ'a 507,564 jugere.
la olalta 2,363,665	Summ'a 1,817,324 jugere.	

Nota. Preste totu se vede o diferinta de 2. jugere in calculu.

II. Pasciune 1,164,407. Natiunile

I. magiario-secuia	II. romana	III. sasésca
1. la man'a possessoratului } 293,382	1. din pasciunea desjobagita } 383,037	1. pentru fundulu regiu } 93,233
2. adauge 2/11 din celu desjobagitu } 162,991	2. din fundulu regiu } 93,223	2. a sasiloru desjobagiti } 40,748
3. partea magiariloru desjobagiti } 65,195	3. a possessoratalu românu } 32,598	Summ'a 133,971 jugere.
Summ'a 521,568 fugere.	Summ'a 508,858 jugere.	

la olalta 1,164,407 jugere comitate si scaune 977,941 jugere. din care pica pe fundulu regiu 186,466 jugere. pasciunea desjobagita face 651,961 jugere.

III. Padure 4,133,005

Natiunile

I. magiario-secuia	II. romana	III. sasésca
1. partea possessoratului magiario-secuiu } 2,427,328	1. padure desjobagita } 906,180	1. din fundulu regiu } 261,599
2. a celoru desjobagiti } 134,756	2. possessoratalui românu } 268,591	2. a desjobagitoru } 92,551
Summ'a 2,561,084 jug.	3. din fundulu regiu } 43,000	Summ'a 354,150 jugere.
la olalta 4,133,005	Summ'a 1,217,771 jug.	

Din care pica 1. pe comitate 3,828,410 jugere. 2. pe fundulu regiu 304,595 jugere. 3. pe partea desjobagitoru 1,191,262 jugere.

Datele acestea numai intru atat'a se pota privi de sigure, incatu ni-a statu prin potintia a le scote din articlu in lips'a altoru date.

Inca unu cuventu in privint'a industriei.

(Continuare si capetu.)

Indata ce au inceputu unde-va a se radica industri'a, s'au simtitu necesitatea de intruniri si asi'a vedemu formate asi'a numitele tiechuri. Tiechiurile acestea inse si-au fostu gre-situ chiamarea loru, pentruca ele in locu de a fi fostu propasitoare erau conservative, ele incatusiau prin multele formalitati ale loru desvoltarea industriei, facendu fiacare unu privilegiu din meseri'a ce se lucr'a de membrii sei. Astadi in tota lumea luminata s'au derimatu aceste privilegii, dar in locul lor totu au trebuitu sa pasiésca altfelu de intruniri, pe cari lumea le numesce „reuniuni“ si „associatiuni.“ Scopulu acestor'a este consultaren omeniloru cunoscatori de spre cutare si cutare inlesnire ce s'aru poté afla pentru producerea cutarui si cutarui lucru atatu ce privesce calitatea catu si cuantitatea, mai bunu. Aceste intruniri si consultari au avutu si au de rezultate multele inventiuni. Pentruca de si inventiunile s'au facutu si se facu si astadi si de omeni singuratici, totusi ceste intruniri au meritulu, ca cerca inventiunile cele noue si le perfectioneza, eara deca le afla folositoare, le spriginescu realisarea si prin acest'a incuragiaza de o parte pre inventatoriu, eara de alta parte inlesnescu competintiloru acuirarea, si folosirea loru.

Pentruca sa aile seu dupa cum mai dicemu sa inventeze cine-va ce-va nou, trebuie pre lenga capacitatea ce negresitu trebuie presupusa, sa aiba si o deprindere, unu studiu in legile naturei. Similita odata lips'a acesta, au si

resaritu institute, unde sa aiba cineva ocasiunea cunosce legile naturei, dar si deducerile din aceste legi prin deplin'a cunoscintia de inventiunile deja facute. Acestea suntu institutele tehnice (dela cuventulu tehne-arta maiestria), care le vedemu infflorindu in tote tierile cu industriei insemnate.

Nu mai persecutam mai departe desvoltarea celoru alto institute, cari stau mai multu seu mai pucinu in legatura cu industri'a si cari servescu spre inaintarea bunei stari a poporeloru, ci constatamu simplu numai, ca acestea tote suntu de lipsa pentru ori ce poporu, ce vrea sa se radice si sa aiba insemnate in viet'a poporeloru.

Aicea amu poté insira si institutele de credite, care sintu de neaperala trebuintia spre radicarea toturoru ramuriloru contribuitoare la bunastarea materiala a unei tieri, unde asociatiunile ori intrunirile cu poterile lor proprii nu au potutr ajunge, au recursu la ajutoriulu statului si asi'a vedemu ca in cele mai multe staturi institutele tehnice suntu fundate de aceleasi. Avemu tota dreptulu dar de a pretinde si noi dela statu si pentru noi ingrigirea de asemenea institute.

Ce ne atinge pe noi, pana atunci sa nu stamu cu manile 'n sinu, caci vedemu ca pe ici pe colea avemu si noi deja industriasi, avemu, desi la cate doue trei decenii, cate unu tehnicu si de orece avemu acu Asociatiunea romana transilvapura „cultur'a“ poporului românu, sa staruimu din tote poterile ca sa se formeze si alte reuniuni speciale, care sa-si aiba centrulu in susu amintit'a Asociatiune, in care sa se intrunesca tote celelalte. De aici avendu barbati de tote ramurile vietiei, s'aru poté versa lumina preste tota societatea

nostra româna, și de și cu pasi mai mici totuși aru poté rezultá o prosperare. Atunci dóra maiestrii nostri s'aru poté scóte, de și nu în totalu, din letargiós'a stare de maistarasi; eara barbatii versati în tehnica, carii cu tóte ca suntu rari, nu aru mai fi siliti a se rumpe din sinulu patriei și din sinulu natiunei loru spre a-si aflá deoparte o subsistintia pucinu recompensátore, de alta parte nemultiamítore fiindu privati chiaru și de rezultatele talentelorú și studiiloru lorú.

Eata unu esemplu tristu de feliulu din urma, ce ne veni a mâna prin o corespundintia privata, pe carea o lasámu sa vorbésca insasi: *)

„Adón'a . . . aru fi cauza comuna întru atát'a, încátu unu geometru, cu numele **Lazaru Popovicu, românú** nascutu în Aradu, carele este a n t i s t e în statintia drumulu de feru la Marchegg în Austri'a, înca camu la a. 1839 a aflatu unu metodu, prin carele se scotu din apa náile inuecate, și metodulu acest'a acuma face furóte în **G e r m a n i**' a însanu pe cont'a lui **P o p o v i c i u**, ci pentru rénumele unui **g e r m a n u**. Unguriloru (Magiariloru) li-au venitu lucrulu la cunoscentia, și press'a magiara a replicátu în gazete, ca respectulu se cuvine **m a g i a r i l o r u**, devenindu ide'a dela unu **m a g y a r h o n f i**.

Eu pe Popovicu numai cam de anulu cunoscu și incepu a me invinge, ca elu, carele între Germani și Romani au facutu o propasire în art'a sea, carele acumu se deprinde cu lucrarea unui vocabulariu franceso-germano-románu pentru tecnic'a caliloru ferecate, ne póte folosi romaniloru, și cugetu, ca aru fi cu cale a stérni în densulu o ambifune romana, respectíve a provócá atentiunea Romaniloru la unu technicu gal'a de românú. Pe numitulu geometru l'a condecoratu orasiulu Aráduulu pentru inventintia acest'a cu dreptulu de cetatiénu.“

O activitate dar din partea tuturorú membriloru natiunei sa desvoltámu în privintia acest'a, inteligintia prin scrieri folositóre și prin intrevenire la representantia tieri; preotímia și invetiatorímia prin invetiaturi populare; earu cei intrati pe cararea acest'a prin esemplu bunú și prin diligintia de imitatu; și atunci nu vomu avé lipsa sa intórcemu și pre cei deja esiti din pánuri gróse iarasi la ele. Sa lasámu sa se imbrace în sacu și cenusia aceia, cãri au sa-si plânga pecatele trecutulu, eara noi, cari ne pocáimu de suté de ani, sa ne pazimu numai sa nu cademu în pecatele unui lucsu derapatoriú, și sa ne imbracamu în finet'a corespundiatóre secululu nostru, cá întrunu vestimentu de serbatórea reinvierei, aretandune demni de intrarea în chorulu popóreloru, cari demultu suntu în viétia. (c.)

O f f e n b a i ' a la capetulu lui Martiu 1864. **)

„Concordia“ în nr. 15, 16, 17 impartasiesce publiculu cetitoriu o corespundintia din Secarambu, Comitatulu Hunedórei, pecátu de interesanta, pe atát'a de trista; despre starea Romániloru metalurgi, de sub Pretur'a montanistica de acolo fatia cu Germanii colonisati, întru care d. corespundinte pre largu descrie neegal'a indreptatire din folósele casselorú infintiate din crucerii ce-i contribuiescu la acele casse toti metalurgii: germani și románi. De și scopulu infintiárei acelorú casse au fostu spre a ajutorá tóte religiunile: acele de mai multe decenii, cu pucina esceptiune le folosescu mai numai romano-catolicii, adeca preotii, biseric'a și scól'a acestor'a; eara Romániloru li se denéga acestu folosu pentru cultulu lorú religiosu, de-si Románii contribuiescu asemenea la acele casse, ba ce e mai multu, ca dupace Románii, prin ordinarietate lorú respectíve, aru fi miscatu caus'a la inmaltele locuri, spre a mijloci o egala impartasire și spre partea religiuniloru gr. or. și gr. cat. dela acele casse comune, prin comissiunea emisa sub Presiedinti'a d. Forsécu, în locu de a dobandi drépt'a preteasiune, Románii fura prin acea comissiune despoiatu și de osebiteloru casse bisericesci, contopindu-le și acestea cu cassele cele de comunu cu Nemtii, lasandu-le sub tutoratulu patroniloru religiunei rom. cat., fára a respectá cátu de pucinu. protestulu preotiloru și inteligintiei románe. Din care se adeveresce, ca fratii germani, întocmai cá Magiarii, dorésescu a continuá amiciti'a cu Románii, dupa cum au esplicat-o Pista: „Moi Ivane! Tato-to bunú pretinu fostu la Tata meu, che „Tatoto totu cumperatu vinu, și Tata meu totu beutu, asiá „fórté bine petrecutu amundoi“.

Eu credu, ca fórté bine amu poté si noi Románii prietenú cu fratii Germani colonisati printre Románi, déca noi amu totu contribuú, dar apoi sa nu indrasnimu a prelinde ce-va dintru ale nóstre; ca apoi e pace cu prieten'a. — Dreptu aceea pre cumu ou cu ou, întru asemenea se potrivescu sórtéa Romá-

*) D. Corespundinte nu ne va luá în nume de réu acest'a întrebuintiare a stimatei sele epistole nici ni o va computá cá indiscretiane. Red.)

**) Intardjatu pentru lips'a spatiului.

Red.)

nilorú metalurgi din Offenbai'a, cu a celorú din Secarambu fatia cu Germanii; ba póte e și mai trista;— ce se va cunóscé din urmatórele:

Precumca metalele nobile, d. e. teluru aurosu și altele, în Offenbai'a s'au descoperitu și cultivatu din vechime de Romani, póte și de Daci, dovedescu mai multe vetre de topitori și sgure dela acelea: dar în tempii de invasiunea popóreloru, și resbóieloru de totu s'au fostu pustitú; încátu acestu dominiu au fostu donatu de principii transsilvani familiei Miches, ca mai avemu ómeni betráni, cari ne povestésco, ca parintii lorú au ajunsu acele dile, candu erátu jobagi la familia Miches. Camu pela mediulu secululu trecutú au venitu acestu dominiu în posesiunea c. r. fiscus, despagubindu pre familia lui Miches cu dominiulu dela Uiór'a de susu și 35,000 fl.; de atunci iar s'au inceputu lucrarea minelorú: prin care positiunea Romániloru cá lucratori la fodinele și topiturile c. r. erariale, au devenitu mai de suferitu. Dar nu trecú multu, și incepura a se strecorá aci emigranti, din provinciile cele mai departate ale monarchiei: Germani, Boemi, Teuti, Rusneci și Magiari, (adeca dela 1770 încóce, ca pána aci avemu documente: ca nu mai Románii erau și metalurgi, și plugari) din acesti venetici colonisati pe aodiulu c. r. fiscu, la care si actu platescu taxa cá si alti curialisti (jeleri) la c. r. fiscu, cu pucina esceptiunea au fostu de religiunea rom. cat., cari din natiunalitati diferite, sub scutulu religiei formara unu poporu sub nume de Nemti. —

Mosfile Romániloru din centrulu comunei vrendu ne vrendu se ocupara pentru scopuri de topitori și edificie pentru locuinte pe sém'a oficialiloru, cu care ocaziune și alti straini se sciura tiese în centru cátu de binisioru. —

Colonisatii noi, în societate cu Románii, incepura lucrarea minelorú, și pela topitorile erariale.

Acést'a societate metalurgica, de câte-va decenii infintia o cassa a confraternitati (Bruderlade) cu asemenea scopu, cá si cea din Secarambu, adeca: pentru pensiunarea metalurgiloru nepotinciosi; dar cu unu cuantu sa ajute și la cultu. Cass'a acest'a s'au adunatu din crucerii, care dupa fiorinu s'au trasu dela fiacare metalurgu, fára osebire; totusi dela Románi mai multu, fiind mai numerosi. —

Cass'a acest'a, prin asemenea contribuii, au venitu într'o stare buna, cátu dispune preste câte-va dieci de mii, dupi cumu se vorbesce; cáci pentru noi este secretu înca. Acumu vine întrebarea, cum si în ce proportiune tragu folosu Románia dela numit'a cassa fatia cu Nemtii? Eata cum: nepotinciosii metalurgi, capeta si Románii, scii ca aceia, cari n'au din natiunalitatea lorú, nici unu oficialu, si nici unu reprezentante inteligentu la cassa de partea lorú (daca nu cumva-vomu numi de oficialu pre unu Metalurgu Románu cei dicu Bruder-vater, carele ne cunóscé nici o litera, este silitu a crede ce-i spunu altii dela masa, panace acel'a radima us'a cu pelari'a în mâna:)—ci impartirea beneficielorú se face prin c. r. oficiali montanistici de alta confessiune si natiunalitate, cari facu repartitiunea ajutóreloru la cultulu religiosu dupa egalitatea lui Pista, adeca:

a) Parochulu rom. cat. pe lâng'a leaf'a de 400 f. v. a. dela c. r. Fiscus cá patronu, dela Bruder-Lada sub numire, de requisitii adeca, spalatulu hainelorú s. a. 52 f. 56 xr. v. a.

b) Docentelu rom. cat. 40 ferdéle gráu séu în natura séu în bani dupa pretulu tégului si pentru negréla, creta s. a. 6 fl. —

c) Crisniculu rom. cat. pe anu 15 f. 74 xr. calculandu dara si gráulu dupa pretulu tégului de aicea, cu 1. f. 40 xr. face sum'a Geulu 56 f. — requisite pentru negréla 6 f., face numai ajutoriu dela Bruder-Lada docentelu în suma de 62 f. afara de leaf'a fixa Într'o summa socotita: Preotulu, Crisniculu si Docentelu romano-cat. dela Bruder-Lada 130 f. 30 xr.

Acum'a vine rendulu sa vedemu, si Romániloru cáta parte li-au facutu fratii Nemti dupa egalitatea dnialoru? adeca:

a) Parochulu gr. res., care nu are salariu de locu, dela Bruder-Lada, pe anu 0. —

b) Invetiatorulu gr. r., care are salariu din contribuii dela poporulu g. r. 60 f. fára de comunele vecine, care dau fára 60 f., — apoi dela Bruder-Lada 0. —

c) Crisniculu si clopotariulu g. r. dela Bruder-Lada 0. —

Summ'a 000. —

si apoi cu acést'a summa frumoasa mai dica cine-va ca nu suntu ajutati Románii la cultulu bisericescu de ajunsu? cá celor'a ce suntu mai multi metalurgi, si prin urmare contribuiescu si mai multu la Bruder-Lada? Ba de minune, cumu sciú fratii Nemti face repartitiunea din beneficiile comune! dupa egalitatea, ce au disu unulu ortaculu seu, adeca: „Rati'a si óuele mie, cuibulu si nimic'a tie.“ — (Va urmá.)

Proiectu de unirea și organizarea bisericii ortodoxe române în Români'a.

(„Trib. rom.“)

Art. 1. Biserica ortodoxă română, întemeiată pe canoanele sinodelor ecumenice, se numește un'a sântă, catolică și apostolică (mia, agia, katholiki kai apostoliki.) Fiica și membru alu mării biserice a resaritului, alu cărei capu începătoriu este Domnul și Dumnedieulu nostru Isusu Christosu, ea marturisește și pazesce fără schimbare toate dogmele și canoanele apostolice și sinodale, precum și toate santele tradițiuni, conformându-se în totulu cu credința biserice resaritului. Biserica română poate dar și în viitoriu a se consulta în privința dogmelor cu biserica ecumenică din Constantinopole, însă cându sinodulu țierei o va găsi de cuviință.

Art. 2. Biserica română este independentă de ori care alta biserică (auto-kefalos;) ea se va administra de Chiriarchulu României-Unite, carele va purta titlulu de Primate alu României, de doi mitropoliți și de mai mulți episcopi.

Art. 3. Biserica română este reprezentată prin unu sinodulu generalu, compus după vechiulu usu, din clerici și laici; care sinodulu are putere legelativă în afacerile eclesiastice.

Art. 4. Limb'a biserice române, atât în ceremoniele bisericesci, cât și în afacerile administrative, este cea română.

Art. 5. Primatele României că capu alu biserice române, este supremulu inspectoru alu eparchielor mitropolitane și episcopale. Elu chirotonesce pre episcopi și mitropoliți și menține ordinea de ierarhia între densi; e presedinte de dreptu alu Adunării legislative, alu sinodului generalu și alu consistoriului supremu.

Primatele va fi organulu centralu, de care se va servi sinodulu, spre a exprime dorințele sale către guvern; asemenea elu este organulu, cărui'a guvernulu comunica măsurile sale atingătoare de afacerile bisericesci.

Demnitătea de primate alu României este unită cu cea de mitropolitu alu țierei românesci.

Art. 6. Alegerea primatului, a mitropolitilor și a episcopilor se va face de adunarea extraordinară a României. Acest'a se va forma de deputatii camerei legislative, de sinodulu și de reprezentantii extraordinari ai clerului monacu și laicu. O lege specială va determina condițiunile și modulu acestor alegeri.

Art. 7. Sinodulu generalu alu biserice se compune din Primatele României, din mitropolitulu de Iasi, din toti episcopii, din toti protopopii, din câte trei deputati laici și deputati clerici din fie-care eparchia, aleși din sinodele episcopale. Primatele României e presedinte ordinariu alu sinodului generalu, în lips'a lui presiede mitropolitulu de Iasi.

Art. 8. Pentru afacerile administrative, că suprem'a instanția bisericească, este consistoriulu mitropolitanu din Bucuresci, compus de preoți și laici, sub presedinția Primatului României, carele are dreptu a numi unu vice-presedinte în loculu seu.

Art. 9. Fie-care eparchia va avea sinodulu seu eparchialu și pentru afacerile sale administrative va avea unu consistoriu episcopalu, sub presedinția episcopului, care are dreptu a numi unu vice-presedinte în loculu seu.

Atribuțiunile acelor sinode și consistorii se voru stabili de sinodulu generalu în antâia sea reunire. Spre a deveni obligătoare dispușiunile adoptate de sinodulu, voru trebui a fi încuviințate de puterea legislativă și sancționate de Domnu.

Art. 10. Sinodulu generalu a) si-alege consistoriulu seu, b) face legi administrative, disciplinare și eclesiastice economice pentru toate bisericile din Români'a-unită, c) îngrijește de toate stabilimintele mitropolitane și episcopale și de întreținerea lor, precum și de întreținerea și creșterea clerului, în specie a celui înaltu, d) judeca cauzele persoanelor bisericesci în ultim'a instanția, prin urmare și pe episcopi și mitropoliți, e) cere comptu de la consistoriulu generalu, care e detoriu sa puna în lucrare toate dispușiunile sinodului generalu.

Sinodulu nu va pute schimbă nemicu în dogme. Va face toate regulamentele și statele episcopielor, monastirilor, dicasterielor bisericeleor parohiale. Aceste lucrări, că se aiba putere de lege, trebuie sa fie confirmate de către guvern; cele de ramuri administrative voru fi supuse la sancționarea capului statului, ear' cele de ramuri legislative voru fi mai antâiu discutate și votate de camer'a legislativă, apoi supuse la sancționarea Domnitoriului.

Art. 11. Sinodulu generalu va avea a decide încă asupra organizățiunei învățământului clericalu, într'unu tipu astfelu, că monacii și laicii sa castige cunoștințele întieșe de facultăți. Sesiunea ordinară a sinodului generalu se tine odată la doi ani: extraordinară după trebuință, la cererea primatului încuviințată de guvern.

Art. 12. Consistoriulu generalu îngrijește de institutiele arhiepiscopale și educațiunea clerului înaltu în particulariu, judeca cauzele de casetoria în ultim'a instanția, și cauzele disciplinare a le deregatorilor bisericesci, apelate de la Sinodele eparchiale; însă în a le episcopilor face numai instrucțiunea, care apoi o da la sinodulu generalu.

Ministrulu cultelor:

Dimitriu Bolintineanu.

Prospectu politicu.

În fine puterile reprezentate la conferințele din Londr'a se ajunseră cu târgulu și primira armistițiu de o luna pe bas'a de: uti possidetis (pe starea de fatia.) Posițiunile de până-acumu rămân toate neschimbate; blocad'a se suspende. Armistițiu se începe Joi în 30 Aprile c. n.

Schleswig-Holstein'ianii tinura în 8 Maiu o adunare de poporu, la care sa fia participatu vreo 55,000 barbati. Rezoluțiunile, cele aduse adunarea, suntu: rumperea totală a Schleswig-Holstein-ului decătra Dani'a, supunerea țierei sub domni'a ducelui Fridericu VIII., conchiamarea dietei țierei, și în fine concessiunea de a participa și Schleswig-Holstein'esii la lupt'a pentru eliberarea patriei lor. — De alta parte vedem totu pre Schleswig-Holstein'esii substernendu o adresa regelui din Prussia, prin care-lu roga, că sa încorporeze ducatele până la Königsau monarhiei pruse. Carea va fi mai cu rezultat? —

În Franci'a se ocupa camer'a cu discutarea bugetului. În privința stărei financiare a imperiului a tinutu istoriculu Thiers unu cuventu, care dură o ședință întreagă și făcu impresiune extraordinară asupra Camerei. Starea financiară a Franciei se vede a fi foarte sbruciumată și periculoasă, — bôl'a tuturor staturilor mari de astadi. Din cuventulu acest'a alu unei'a din cele d'antâiu celebrități ale Franciei, care nu va lipsi a afla resunetu în totu imperiulu, în tota Europ'a, în tota lumea, estragemu deocamdata numai atât'a, că bugetele Franciei dela 1831 până la 1851 nu treceau nici cându peste 1500 milioane, pecandu acumu s'a urcatu la 2300 milioane; pecandu veniturile nu făcu mai multu decătu 1900 milioane; pentru platirea cametelor datorielor statului se cheltuiescu acumu pe anu câte 600 milioane.

La gur'a Elbei a fostu în 9 Maiu c. n. o bătăie maritimă între Austriaci și Dani. O naia austriacă se aprinse și aruncă aghir'a la Helgoland. Unu telegramu de mai tardiu spune, că bătăia a fostu foarte cumplită și a duratu 2½ ora. Flot'a germană s'a retrasu. Foculu escatu într'o fregată austriacă se stinse. Danesii se duseră spre medianopte resaritu. Austriacii perdura cam 180 feciori. Perderile Danesilor încă nu suntu cunoscute; dar se crede că voru fi însemnate, de ore ce și ei se retraseră.

Din Paris se signalizeza o alianță ofensivă și defensivă între Români'a, Serbi'a și Muntele-negru. Oare a cătea ora?

Legaturile între Engliter'a și Franci'a devinu din ce în ce mai strinse, — semnu de pericolu pentru amendouă. —

Mai nou.

Alegeri dietale avem sa mai înregistrăm următoarele: În scaunulu Ciucului: Iosifu Ferentzi, Martinu Szabo, Ioanu Horváth; în scaunulu Muresiului: Conte Stefanu Rhédey, Samuilu de Nagy; în Dev'a: Ladislau Tóth, în Elisabetopole: J. Zacharias și Stefanu de Csiki, în Cojocn'a: Conte Franciscu Beldi, în Deaju Stefanu Torma; în Turd'a Ladislau de Tisza; în Odorheiu: Daniilu Kovács; în Olafaleu Carolu Both.

Nr. 7—1

EDICTU.

Georgie Sierbu din comun'a Christianu, scaunulu Săbiului, de religiunea gr. res., carele de mai mulți ani au parasitu pre legiuit'a sea soția Mari'a Iacovu Metiu din Aciliu, comitatu Albei de josu, fără a se sci loculu aflării și petrecerei lui, se provoca prin acest'a, că în terminu de unu anu dela datulu de fatia, negresitu sa se infatisieze înainte scaunului protopopescu scrisu, pentru-ca la din potrivă, procesulu matrimonialu asupra pornitu, se va hotări și fără de elu în întieșul ss. Canone bisericesci.

Săbiu 21 Aprile 1864.

Scaunulu protopopescu gr. res. alu tractului Săbiului I. că foru matrimonialu. Ioann Hanni'a. Protopopu.

Burs'a din Vienn'a 2/4 Maiu. 1864.

Metalicele 5%	72 65	Actile de creditu	194 30
Imprumulu nat. 5%	80 40	Argintulu	113 75
Actile de banca	783	Galbinulu	5 47